

Sygn. akt III AUa 1877/12

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 9 kwietnia 2013 r.

Sąd Apelacyjny w Katowicach III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący	SSA Antonina Grymel (spr.)
Sędziowie	SSA Marek Procek SSA Jolanta Pietrzak
Protokolant	Ewa Bury

po rozpoznaniu w dniu 9 kwietnia 2013r. w Katowicach

sprawy z odwołania C. K. (C. K.)

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Z.

o ekwiwalent pieniężny z tytułu prawa do bezpłatnego węgla

na skutek apelacji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Z.

od wyroku Sądu Okręgowego - Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Gliwicach

z dnia 13 czerwca 2012r. sygn. akt VIII U 549/12

zmienia zaskarżony wyrok w punkcie 1 o tyle, iż oddala odwołanie w części dotyczącej ekwiwalentu pieniężnego z tytułu prawa do bezpłatnego węgla za okres od 1 stycznia 2010r. do 31 maja 2010r.

/-/SSA M.Procek /-/SSA A.Grymel /-/SSA J.Pietrzak

Sędzia Przewodniczący Sędzia

Sygn. akt III AUa 1877/12

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 16 lutego 2012r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział

w Z. odmówił C. K. prawa do wypłaty ekwiwalentu pieniężnego

z tytułu prawa do bezpłatnego węgla przysługującego emerytom i rencistom, albowiem jej roszczenie o wypłatę przedmiotowego ekwiwalentu zostało zaspokojone przed dniem wejścia w życie ustawy z dnia 6 lipca 2007r. o ekwiwalencie pieniężnym z tytułu prawa do bezpłatnego węgla dla osób uprawnionych z przedsiębiorstw (...) poprzez doliczenie do podstawy wymiaru świadczenia pełnej wartości ekwiwalentu węglowego.

W odwołaniu od powyższej decyzji ubezpieczona domagała się jej zmiany i przyznania prawa do ekwiwalentu pieniężnego z tytułu prawa do bezpłatnego węgla w wymiarze 3 ton rocznie.

Organ rentowy wniósł o oddalenie odwołania powołując się na okoliczności przytoczone w uzasadnieniu zaskarżonej decyzji.

Sąd Okręgowy – Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Gliwicach wyrokiem z dnia 13 czerwca 2012r. zmienił zaskarżoną decyzję w ten sposób, że przyznał ubezpieczonej prawo do ekwiwalentu pieniężnego z tytułu prawa do bezpłatnego węgla za lata 2010 i 2011 w wysokości odpowiadającej 2,5 Mg węgla kamiennego w asortymencie Orzech II (pkt 1), oddalając odwołanie w pozostałym zakresie (pkt 2).

Z ustaleń Sądu Okręgowego wynika, iż C. K. jest wdową po zmarłym pracowniku Przedsiębiorstwa (...) w B.. Jej mąż – J. K. od 1 sierpnia 2005r. był uprawniony do emerytury.

Od 9 czerwca 2010r., tj. od dnia śmierci męża, odwołująca jest uprawniona do renty rodzinnej po nim.

W dniu 23 stycznia 2012r. złożyła wniosek o wypłatę ekwiwalentu z tytułu prawa do bezpłatnego węgla za lata 2010-2011 podając, iż w latach 2002-2007 nie pobierała ekwiwalentu ani bezpłatnego węgla w naturze.

Sąd I instancji podał także, iż Przedsiębiorstwo (...) S.A.

w B. w likwidacji, pismem z dnia 21 czerwca 2006r. wskazało, iż J. K. był zatrudniony w (...) B. od 2 lipca 1987r. do 31 lipca 2002r. Do 30 grudnia 1994r. był uprawniony do bezpłatnego węgla przysługującego emerytom i rencistom.

W dniu 13 maja 1995r. do rejestru układów wpisany został jednolity tekst Układu Zbiorowego dla Przedsiębiorstwa (...) w B. z dnia

29 września 1992r. Tekst ten powstał na podstawie art. 5 ustawy z dnia 29 września 1994r. o zmianie ustawy Kodeks pracy (Dz. U. nr 113 poz. 547). Do jego tekstu zostało dołączone porozumienie z dnia 29 listopada 1994r. zawarte w trybie

art. 241⁽²⁷⁾ kp o zawieszeniu na okres 1 roku stosowania postanowień powyższego Układu w części dotyczącej świadczeń dla emerytów i rencistów z tytułu deputatu węglowego, określonych w pkt 8 i pkt 9 załącznika nr 5 do Układu. Ponadto do rejestru układów w dniu 14 czerwca 1995r. zostało wpisane porozumienie z dnia 30 grudnia 1994r. o odstąpieniu, w trybie art. 9 ust. 3 ustawy z dnia 29 września 1994r. o zmianie ustawy Kodeks pracy, od stosowania uprawnień do bezpłatnego węgla dla emerytów i rencistów oraz ekwiwalentu za ten węgiel wynikającego z rozdziału IV załącznika nr 32 do Układu Zbiorowego Pracy dla Przemysłu Węglowego z dnia 1 lutego 1980r. – poczynając od dnia 30 grudnia 1994r.

W dniu 25 listopada 1995r. został zawarty protokół dodatkowy

nr 5 do Zakładowego Układu Zbiorowego Pracy z dnia 29 września 1992r. dla Przedsiębiorstwa (...) S.A. w B., zgodnie z którym w oparciu

o art. 44⁽¹⁾ Ponadzakładowego Układu Zbiorowego Pracy dla Pracowników Zakładów (...) z dnia 21 grudnia 1991r. w brzmieniu ustalonym w § 1 ust. 5 protokołu dodatkowego nr 7 z dnia 21 listopada 1995r. w związku z zawartym w trybie art. 9 ust. 3 cytowanej ustawy z dnia 29 września 1994r. o zmianie ustawy - Kodeks pracy oraz o zmianie niektórych ustaw, porozumieniem z dnia 29 listopada 1994r., podpisanym przez strony uprawnione do zawarcia zakładowego układu zbiorowego

o odstąpieniu od stosowania świadczeń, o których mowa w art. 22 ust. 2 pkt 1 Ponadzakładowego Układu Zbiorowego Pracy dla Pracowników Zakładów (...) z dnia 21 grudnia 1991r. – w Załączniku nr 5 do Zakładowego Układu Zbiorowego Pracy skreślono pkt 8 i 9. Protokół ten obowiązuje od dnia 25 listopada 1995r., został zarejestrowany w dniu 9 lutego 1996r., zaś skreślone punkty 8 i 9 dotyczyły uprawnień, wymiaru i zasad wydawania bezpłatnego węgla deputatowego dla emerytów i rencistów.

W oparciu o powyższe ustalenia Sąd Okręgowy uznał odwołanie za częściowo uzasadnione.

Wskazał, iż podstawę prawną żądania ubezpieczonej stanowi ustawa z dnia 6 lipca 2007r. o ekwiwalencie pieniężnym z tytułu prawa do bezpłatnego węgla dla osób uprawnionych z przedsiębiorstw (...) (Dz. U. nr 147, poz. 1031), której art. 1 określa zasady i sposób realizacji uprawnienia do ekwiwalentu pieniężnego z tytułu prawa do bezpłatnego węgla przysługującego osobom uprawnionym z przedsiębiorstw (...) za okres od dnia 1 stycznia 2002r. do dnia 31 grudnia 2015r.

Z kolei art. 2 powołanej ustawy wyjaśnia użyte w niej określenia w pkt 1 stanowiąc, iż pojęcie osób uprawnionych oznacza emerytów i rencistów mających ustalone prawo do emerytury lub renty, którzy pobierali bezpłatny węgiel w naturze od przedsiębiorstw (...) lub przeszli na emeryturę lub rentę z tych przedsiębiorstw oraz wdowy, wdowców i sieroty mających ustalone prawo do renty rodzinnej po byłych pracownikach przedsiębiorstw (...), uprawnionych do bezpłatnego węgla na podstawie Układu Zbiorowego Pracy dla pracowników zakładów górniczych z dnia 21 grudnia 1991r. i którzy uzyskali emeryturę lub rentę przed dniem 1 stycznia 2007r., a po dniu 31 grudnia 2001r. nie pobierali ekwiwalentu. Zgodnie zaś z pkt 2 tego samego przepisu – przedsiębiorstwo (...) oznacza przedsiębiorcę prowadzącego roboty górnicze pod ziemią związane z budową, utrzymaniem lub likwidacją zakładu górniczego.

W art. 3 omawianej ustawy wyłączono z grona uprawnionych osoby, których roszczenia z tytułu prawa do bezpłatnego węgla zostały zaspokojone przed dniem wejścia w życie ustawy. W przypadku natomiast gdy roszczenia, o których mowa

w ust. 1, zostały częściowo zaspokojone ekwiwalent przysługuje w części niezaspokojonego roszczenia.

Art. 7 ustawy określa zasady realizacji przedmiotowego prawa.

Reasumując, Sąd I instancji stwierdził, iż aby wnioskujący mógł nabyć prawo do ekwiwalentu na podstawie powołanej ustawy musi wykazać, że:

- 1) był pracownikiem zakładu (...) i przeszedł na emeryturę lub rentę z tego zakładu, albo pobierał ekwiwalent jako emeryt lub rencista;
- 2) uzyskał prawo do emerytury lub renty przed dniem 1 stycznia 2007r.;
- 3) jako emeryt lub rencista był uprawniony do bezpłatnego deputatu węglowego, a uprawnienie to przysługiwało na podstawie Układu Zbiorowego Pracy dla pracowników zakładów górniczych z dnia 21 grudnia 1991r.;
- 4) prawo do bezpłatnego węgla nie zostało zaspokojone przed dniem wejścia w życie ustawy.

Nadto wnioskujący musi złożyć stosowny dokument potwierdzający prawo do deputatu i złożyć oświadczenie, że z tego prawa nie korzystał po 2001r.

W ocenie Sądu Okręgowego, bezspornym jest, iż J. K. był pracownikiem przedsiębiorstwa (...) i na emeryturę górniczą przeszedł z tego zakładu przed dniem 1 stycznia 2007r.

(...) B. zostało objęte postanowieniami Układu Zbiorowego Pracy dla Pracowników Zakładów (...) z dnia 21 grudnia 1991r.

Sąd podkreślił również, iż deputat węglowy jest świadczeniem ze stosunku pracy, a nie z zakresu ubezpieczeń społecznych, stanowiąc zastępczą formę wynagrodzenia dopuszczalną jedynie z mocy Kodeksu pracy lub układów zbiorowych pracy.

Zwrócił nadto uwagę, iż powołana ustawa z dnia 6 lipca 2007r. została wydana w związku z wyrokiem Trybunału Konstytucyjnego stwierdzającego niezgodność z Konstytucją art. 55 ust. 1 ustawy z dnia 26 listopada 1998r. o dostosowaniu górnictwa węgla kamiennego do funkcjonowania w warunkach gospodarki rynkowej oraz szczególnych uprawnieniach i zadaniach gmin górniczych (Dz. U. nr 162, poz. 1112 ze zm.), w części obejmującej zwrot: "z kopalń całkowicie likwidowanych" (wyrok z dnia 12 grudnia 2005r., SK 20/04).

Wspomniana ustawa z 6 lipca 2007r. zakresem podmiotowym obejmować winna osoby wymienione w art. 55 ust. 1 ustawy z 26 listopada 1998r., tj. osoby uprawnione na podstawie układu zbiorowego pracy do bezpłatnego węgla, które uzyskały emeryturę lub rentę przed dniem 1 stycznia 2007r.

Skoro "osobą uprawnioną" w rozumieniu art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 6 lipca 2007r. jest emeryt i rencista, wdowa i wdowiec po zmarłym pracowniku przedsiębiorstwa górniczego uprawniony do bezpłatnego węgla na podstawie Układu Zbiorowego Pracy z dnia 21 grudnia 1991r. należało zbadać, czy emeryci i renciści oraz wdowy i wdowcy po zmarłych pracownikach Przedsiębiorstwa (...) w B. takie uprawnienie posiadali oraz czy zachowali je do czasu przejścia ich realizacji przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych.

Sąd I instancji zaznaczył, iż w związku z nowelizacją działu XI Kodeksu pracy, dokonanej ustawą z dnia 29 września 1994r. o zmianie ustawy Kodeks pracy oraz o zmianie niektórych ustaw (Dz. U nr 113 poz. 547) zaistniała możliwość utraty przez emerytów i rencistów uprawnienia do deputatu węglowego. Ustawa ta w art. 9 uregulowała bowiem zasady obowiązywania układów zbiorowych pracy zawartych przed dniem wejścia w życie ustawy. Przepis ten w ust. 1 stanowi, iż z upływem

12 miesięcy od dnia wejścia w życie ustawy (tj. z dniem 26 listopada 1995r.) tracą moc układy zbiorowe pracy i porozumienia o przystąpieniu do tych układów, zawarte przed tym dniem, z zastrzeżeniem ust. 2-7 (tj. Układu Zbiorowego z dnia 1 lutego 1980r.). Do upływu terminu przewidzianego w ust. 1 strony uprawnione do zawarcia ponadzakładowego układu zbiorowego pracy mogą zawrzeć porozumienie o wstąpieniu w prawa i obowiązki stron układu lub porozumienia, o którym mowa w ust. 1, zawartego po dniu 31 grudnia 1986r., tj. Układu Zbiorowego z 1991r.

(ust. 2). Do upływu terminu przewidzianego w ust. 1 strony uprawnione do zawarcia zakładowego układu zbiorowego pracy mogą zawrzeć porozumienie o włączeniu uprawnień i świadczeń określonych w układzie lub porozumieniu, o którym mowa

w ust. 1, zawartych przed dniem 1 stycznia 1987r., do zakładowego układu zbiorowego pracy albo o odstąpieniu od stosowania tych uprawnień i świadczeń. Jeżeli w wyniku zawarcia porozumienia zachodzi konieczność zmiany postanowień zakładowego układu zbiorowego pracy, zmian tych dokonuje się w trybie art. 241⁹

§ 1 Kodeksu pracy.

W myśl art. 22 ust. 2 Układu Zbiorowego Pracy dla Pracowników Zakładów (...) uprawnienia do bezpłatnego węgla w naturze – z zastrzeżeniem art. 44⁽¹⁾ – przysługują zamieszkałym w kraju emerytom i rencistom w wymiarze:

1) 2,5 tony rocznie, których uprawnienia powstały na podstawie Układu Zbiorowego Pracy dla Przemysłu Węglowego z dnia 1 lutego 1980r. i którzy korzystali z nich 25 listopada 1995r.,

2) 3 tony rocznie, których uprawnienia powstały na podstawie Układu Zbiorowego Pracy dla Pracowników Zakładów (...) z dnia 21 grudnia 1991r.

Wobec powyższego Sąd Okręgowy uznał, iż J. K. był uprawniony do bezpłatnego węgla na podstawie Układu Zbiorowego Pracy dla Pracowników Zakładów (...) z dnia 21 grudnia 1991r., czego wymaga art. 2 pkt 1 ustawy z dnia 6 lipca 2007r.

Jednocześnie Sąd ten zauważył, iż postanowienia powyższego Układu przestały wiązać z dniem 23 listopada 2002r. w związku z wypowiedzeniem go

i utratą mocy obowiązującej przez art. 241⁷ § 4 kp z uwagi na orzeczenie Trybunału Konstytucyjnego z dnia 18 listopada 2002r. (K 37/01).

Z uwagi jednak na fakt, że przepisy ustawy z 6 lipca 2007r. są kontynuacją przyjętych przez ustawodawcę rozwiązań dotyczących wypłaty emerytom i rencistom ekwiwalentu z tytułu prawa do bezpłatnego węgla przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych istotne jest, iż w dacie 14 stycznia 1999r. ubezpieczony był emerytem pobierającym na podstawie Układu Zbiorowego Pracy dla Pracowników Zakładów (...) z dnia 21 grudnia 1991r. bezpłatny węgiel.

Sąd I instancji podniósł nadto, iż poza sporem pozostaje, iż w dniu 30 grudnia 1994r. zawarto w Przedsiębiorstwie (...) S.A. w B. porozumienie w trybie art. 9 ust. 3 wspomnianej ustawy o zmianie ustawy – Kodeks pracy oraz o zmianie niektórych ustaw o odstąpieniu od stosowania uprawnień do bezpłatnego węgla dla emerytów i rencistów oraz ekwiwalentu za ten węgiel wynikającego

z rozdziału IV Załącznik nr 32 do Układu Zbiorowego Pracy dla Przemysłu Węglowego z dnia 1 lutego 1980r. Porozumienie to zostało zarejestrowane w dniu

13 maja 1995r. Z kolei dnia 25 listopada 1995r. został zawarty protokół dodatkowy

nr 5 do Zakładowego Układu Zbiorowego Pracy z dnia 29 września 1992r. dla Przedsiębiorstwa (...) S.A. w B., zgodnie z którym w oparciu

o art. 44⁽¹⁾ Ponadzakładowego Układu Zbiorowego Pracy dla Pracowników Zakładów (...) z dnia 21 grudnia 1991r. w brzmieniu ustalonym w § 1 ust. 5 protokołu dodatkowego nr 7 odstąpiono od stosowania świadczeń, o których mowa w art. 22 ust. 2 pkt 1 Ponadzakładowego Układu Zbiorowego Pracy dla Pracowników Zakładów (...) z dnia 21 grudnia 1991r. – skreślono pkt 8 i 9 w Załączniku

nr 5. Porozumienie to zostało zgłoszone do Państwowej Inspekcji Pracy – Okręgowego Inspektoratu Pracy w K. i zarejestrowane było w dniu 9 lutego 1996r. Pkt 8 i 9 Zakładowego Układu Zbiorowego Pracy dotyczyły uprawnień do bezpłatnego węgla dla emerytów i rencistów.

Sąd podkreślił przy tym, iż z treści art. 9 ust. 3 ustawy z dnia 29 września 1994r. wynika *expressis verbis*, iż do upływu terminu przewidzianego w ust. 1 strony uprawnione do zawarcia Zakładowego Układu Zbiorowego Pracy mogły zawrzeć porozumienie o włączeniu uprawnień i świadczeń określonych w układzie lub porozumieniu, o których mowa w art. 1 zawartych przed dniem 1 stycznia 1987r.

do Zakładowego Układu Zbiorowego Pracy albo o odstąpieniu od stosowania tych uprawnień i świadczeń. Tak więc norma ta nie dopuszczała odstąpienia od uprawnień układów zawartych powyżej wskazanej daty, a co za tym idzie Przedsiębiorstwo (...) S.A. w B. nie mogło skutecznie odstąpić od uprawnień określonych w Ponadzakładowym Układzie Zbiorowym Pracy dla Pracowników Zakładów (...).

Takie stanowisko znajduje też oparcie w orzecznictwie Sądu Najwyższego (*vide* uzasadnienie wyroku Sądu Najwyższego z dnia 12 września 2000r., I PKN 437/2000, OSNP 2002, nr 7, poz. 162).

Sąd I instancji podał także, iż protokół dodatkowy nr 7 z dnia 21 listopada 1995r. do Układu Zbiorowego Pracy dla Pracowników Zakładów (...) z dnia 21 grudnia 1991r. wprowadził przepis art. 44⁽¹⁾, z którego treści także wyraźnie wynika, iż od dnia 26 listopada 1995r. postanowienia art. 22 Układu nie dotyczą jednostek, które do dnia 25 listopada 1995r. w swoich zakładowych układach zbiorowych pracy odstąpiły, na podstawie art. 9 ust. 3 ustawy z dnia 29 września 1994r. o zmianie ustawy - Kodeks pracy oraz o zmianie niektórych ustaw od stosowania świadczeń, o których mowa w art. 22 ust. 2 pkt 1 w wymiarze i na zasadach określonych w Układzie Zbiorowym Pracy dla Przemysłu Węglowego

z dnia 1 lutego 1980r., co jest o tyle istotne, iż wskazany wyżej przepis wyraźnie mówi o odstąpieniu od stosowania świadczeń, o których mowa w art. 22 ust. 2 pkt 1, a norma ta dotyczy zamieszkałych w kraju emerytów i rencistów, których uprawnienia powstały na podstawie Układu Zbiorowego Pracy dla Przemysłu Węglowego z dnia 1 lutego 1980r. i którzy korzystali z nich w dniu 25 listopada 1995r.

W konsekwencji Sąd Okręgowy stwierdził, iż Przedsiębiorstwo (...) S.A. w B. nie mogło skutecznie odstąpić od postanowień Zakładowego Układu Zbiorowego Pracy określających uprawnienia emerytów

i rencistów do deputatu węglowego nabyte w oparciu o przepisy Ponadzakładowego Układu Zbiorowego Pracy, z którego treści wynikały uprawnienia dla byłych pracowników, emerytów i rencistów w ilości 2,5 tony węgla rocznie, a co za tym idzie odwołujący uprawnień tych nie utracił.

Zdaniem tego Sądu, roszczenie C. K. za lata 2010-2011 nie zostało zaspokojone. Nie otrzymała ona deputatu węglowego w naturze ani w ekwiwalencie pieniężnym zarówno od byłego pracodawcy, jak również od Zakładu Ubezpieczeń Społecznych, a tylko takie formy mogą zostać uznane za zaspokojenie roszczenia. Nie jest zaspokojeniem roszczenia wliczenie równowartości deputatu węglowego do podstawy wymiaru emerytury lub renty. Wniosek o wypłatę spornego ekwiwalentu złożyła w terminie, spełniając wymogi określone przez art. 7 ust. 2 i 3 ustawy z 6 lipca 2007r. Na podstawie art. 5 ust. 1 tejże ustawy była więc uprawniona do ekwiwalentu pieniężnego z tytułu prawa do bezpłatnego węgla za te lata w wymiarze 2,5 tony rocznie, jak to wynika z zaświadczenia z Przedsiębiorstwa (...).

Wobec powyższego, Sąd uznając odwołanie za częściowo uzasadnione na mocy art. 477¹⁴ § 2 kpc orzekł o zmianie zaskarżonej decyzji, po myśli § 1 tego samego przepisu oddalając odwołanie w zakresie prawa do ekwiwalentu pieniężnego z tytułu prawa do bezpłatnego węgla ponad 2,5 tony rocznie.

Apelację od przedstawionego orzeczenia wywiódł organ rentowy zaskarżając wyrok w części dotyczącej przyznania ekwiwalentu za deputat węglowy za 2010r. powyżej 1,45 tony.

Powołując się na zarzut naruszenia prawa materialnego – art. 2 ust. 1 i art. 7 ustawy z dnia 6 lipca 2007r. o ekwiwalencie pieniężnym z tytułu prawa do bezpłatnego węgla dla osób uprawnionych z przedsiębiorstw (...) (Dz. U. nr 147, poz. 1031) skarżący wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku przez przyznanie ubezpieczonej prawa do ekwiwalentu pieniężnego w wysokości 1,45 tony za 2010r.

W uzasadnieniu wskazał, iż ubezpieczona złożyła wniosek o przyznanie ekwiwalentu pieniężnego z tytułu bezpłatnego węgla deputatowego dla pracowników przedsiębiorstw (...). Ubezpieczona jest wdową po byłym pracowniku Przedsiębiorstwa (...) B. – J. K., który zmarł dnia (...).

Organ rentowy wydał decyzję odmowną powołując się na okoliczność, iż jej roszczenie zostało zaspokojone przez wliczenie równowartości deputatu do podstawy wymiaru renty rodzinnej po zmarłym małżonku.

W odwołaniu od powyższej decyzji C. K. domagała się przyznania ekwiwalentu za lata 2010-2011.

Rozpatrując odwołanie Sąd Okręgowy zmienił kwestionowaną decyzję i przyznał ubezpieczonej prawo do ekwiwalentu za deputat węglowy za lata 2010-2011 po 2,5 tony.

Nie kwestionując co do zasady powyższego rozstrzygnięcia, skarżący podniósł, iż ponieważ ubezpieczona uzyskała prawo do renty rodzinnej od 9 czerwca 2010r. powinno ono obejmować tylko 7/12 deputatu należnego za 2010r., tj. równowartości 1,45 tony.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja organu rentowego zasłużyła na uwzględnienie.

Nie kwestionując, co do zasady – zgodnie z zakresem apelacji – prawa C. K. – pobierającej rentę rodzinną po zmarłym mężu J. K. –

do ekwiwalentu pieniężnego z tytułu prawa do bezpłatnego węgla znajdującego oparcie w przepisach ustawy z dnia 6 lipca 2007 o ekwiwalencie pieniężnym z tytułu prawa do bezpłatnego węgla dla osób uprawnionych z przedsiębiorstw (...) (Dz. U. nr 147, poz. 1031 ze zm.), stwierdzić należy, iż przypadająca na dzień(...) data nabycia prawa do

renty rodzinnej po zmarłym mężu, wyłącza ubezpieczoną z kręgu podmiotów uprawnionych do przedmiotowego świadczenia za okres od 1 stycznia 2010r. do 31 maja 2010r.

Przypomnieć wypada, iż wszelkie deputaty (w tym węglowe) są świadczeniami ze stosunku pracy. Z racji swojej niepieniężnej postaci nie stanowią one wynagrodzenia za pracę w sensie stricte, aczkolwiek w świetle art. 86 kp są zastępczą formą spełnienia – i to tylko częściowo – owego wynagrodzenia, dopuszczalną jedynie z mocy ustawowych przepisów prawa pracy lub układów zbiorowych pracy. Wynagrodzeniem za pracę w ścisłym słowa tego znaczeniu są natomiast ekwiwalenty pieniężne za nie (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 23 września 1986r, III PZP 36/86, niepubl.). Deputaty w naturze i ich pieniężne równoważniki mogą być także dodatkowymi świadczeniami, przyznawanymi uprawnionym z uwagi na samo pozostawanie w stosunku zatrudnienia, nie zaś jako element wynagrodzenia za konkretnie wykonaną pracę. Zawsze jednak faktyczną podstawą roszczeń pracowników (byłych pracowników) do tego typu świadczeń jest trwający nadal (w odniesieniu do osób aktualnie zatrudnionych) lub istniejący

w przeszłości (jak w przypadku emerytów i rencistów) stosunek pracy, a ich prawnej podstawy należy upatrywać w przepisach zamieszczonych w aktach wchodzących do katalogu źródeł prawa pracy w rozumieniu art. 9 § 1 kp, zwłaszcza

w postanowieniach zakładowych i ponadzakładowych układów zbiorowych pracy, adresatem pretensji emerytów i rencistów o wypłatę wspomnianych deputatów i ich równoważników pieniężnych jest zasadniczo pracodawca (były pracodawca) uprawnionych.

Przedmiotowe deputaty i stosowne ekwiwalenty nie są w żadnym razie świadczeniami z zakresu któregokolwiek z ubezpieczeń społecznych wymienionych w art. 1 ustawy z dnia 13 października 1998r. o systemie ubezpieczeń społecznych (tekst jednolity: Dz. U. z 2009r. nr 205, poz. 1585 ze zm.).

W konsekwencji nie mieszczą się także w wykazie świadczeń z ubezpieczenia emerytalnego i rentowego, zawartym w art. 3 ustawy z dnia 17 grudnia 1998r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (tekst jednolity: Dz. U. z 2009r. nr 153, poz. 1227 ze zm.). Ich realizacja przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych na rzecz określonej kategorii emerytów i rencistów, w tym także uprawnionych do renty rodzinnej, następowała i następuje w oparciu o odrębną regulację ustawową i jest zadaniem powierzonym tej państwowej jednostce organizacyjnej w ujęciu art. 71 ust. 1 cytowanej ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych.

W przypadku będącego przedmiotem niniejszego postępowania ekwiwalentu z tytułu prawa do bezpłatnego węgla dla osób uprawnionych z przedsiębiorstw (...), z punktu widzenia obowiązku jego realizacji przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych, decydujące znaczenie ma fakt, iż świadczenie to nie posiada samodzielnego bytu i wypłacane jest przez organ rentowy wraz z pobieranymi przez osoby uprawnione świadczeniami emerytalno – rentowymi. Jednocześnie z uwagi na swój osobisty charakter – nie podlegają dziedziczeniu.

Tym samym, sporny ekwiwalent nie może przysługiwać od tego organu za okres poprzedzający nabycie prawa do emerytury lub renty.

Wobec faktu zatem, iż prawo do renty rodzinnej odwołująca nabyła dopiero od dnia (...), jak słusznie zarzuca organ rentowy, nie spełnia ona przesłanek do przyznania spornego ekwiwalentu za okres od 1 stycznia 2010r. do 31 maja 2010r.

We wskazanym okresie wyłącznie uprawnionym do przedmiotowego ekwiwalentu pozostawał jej zmarły w dniu (...) mąż – od 1 sierpnia 2005r. uprawniony do górniczej emerytury.

W rozpatrywanej sprawie nie zachodzi nadto sytuacja opisana hipotezą normy art. 8 ust. 1 powyższej ustawy zgodnie, z którą w razie śmierci osoby uprawnionej, która zgłosiła wniosek o wypłatę ekwiwalentu, należny jej ekwiwalent wypłaca się małżonkowi oraz dzieciom, z którymi prowadziła wspólne gospodarstwo domowe,

a w razie ich braku – małżonkowi i dzieciom, z którymi osoba ta nie prowadziła wspólnego gospodarstwa domowego,
a w razie ich braku – innym członkom rodziny lub na których utrzymaniu pozostawała ta osoba.

Mąż ubezpieczonej zmarł bowiem przed przypadającym do dnia 31 marca 2012r. okresem złożenia wniosku o wypłatę ekwiwalentu pieniężnego za lata
2010-2011.

Powyższej oceny nie zmienia przy tym okoliczność, iż stosownie do treści art. 2 ust. 2 ustawy z dnia 26 maja 2011r. o zmianie cytowanej ustawy o ekwiwalencie pieniężnym z tytułu prawa do bezpłatnego węgla dla osób uprawnionych z przedsiębiorstw (...) (Dz. U. nr 144, poz. 856) – obowiązującego od dnia 28 lipca 2011r. – w przypadku wypłaty przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych ekwiwalentu na wniosek zgłoszony przed dniem 1 stycznia 2012r., ekwiwalent w latach 2012-2015 wypłaca się bez konieczności złożenia kolejnych wniosków o jego wypłatę, albowiem J. K. zmarł również przed datą wejścia w życie powołanego wyżej przepisu.

Kierując się przedstawionymi motywami, Sąd Apelacyjny uznając apelację organu rentowego za zasadną, na mocy art. 386 § 1 kpc zmienił zaskarżony wyrok orzekając, jak w sentencji.

/-/SSA M.Procek /-/SSA A.Grymel /-/SSA J.Pietrzak

Sędzia Przewodniczący Sędzia

JR